

Neformální ekonomické činnosti na Slovácku

Průzkum v okrese Uherské Hradiště 12.-16. 5. 2014

První pohled do získaných dat:

Demografická struktura respondentů

Věk	Počet respondentů			Podíl (v %)		
	Muži	Ženy	Celkem	Muži	Ženy	Celkem
19 – 34 let	72	73	145	27,2	24,9	26,0
35 – 49 let	75	80	155	28,3	27,3	27,8
50 – 64 let	63	68	131	23,8	23,2	23,5
65 a více let	55	72	127	20,8	24,6	22,8
Celkem	265	293	558	100,0	100,0	100,0

Nejvyšší dosažené vzdělání

Nejvyšší dosažené vzdělání	Počet respondentů			Podíl (v %)		
	Muži	Ženy	Celkem	Muži	Ženy	Celkem
základní	17	24	41	6,4	8,2	7,3
střední odborné bez M	88	74	162	33,2	25,3	29,0
středoškolské s M	94	128	222	35,5	43,7	39,8
vysokoškolské	66	65	131	24,9	22,2	23,5
nezjištěno	0	2	2	0,0	0,7	0,4
celkem	265	293	558	100,0	100,0	100,0

Životní úroveň domácnosti podle subjektivního vyjádření respondentů

Životní úroveň domácnosti	Počet respondentů			Podíl (v %)		
	Město	Venkov	Celkem	Město	Venkov	Celkem
velmi podprůměrná (k=1-2)	12	17	29	4,8	5,5	5,2
podprůměrná (k=3)	25	26	51	9,9	8,5	9,1
průměrná (k=4)	79	117	196	31,3	38,2	35,1
nadprůměrná (k=5)	79	105	184	31,3	34,3	33,0
velmi nadprůměrná (k=6-7)	57	40	97	22,6	13,0	17,4
neuvedeno	0	1	1	0,0	0,3	0,2
celkem	252	306	558	100,0	100,0	100,0

Víc respondentů považuje svoji ŽÚ za nadprůměrnou (asi polovina dotázaných), a častěji to jsou domácnosti ve městě než na venkově (město = Uherské Hradiště a Uherský Brod). Venkovské domácnosti (16 obcí na Slovácku v okolí Uherského Hradiště a Uherského Brodu) považují svoji ŽÚ častěji za průměrnou. Rozdíl mezi městem a venkovem je statisticky významný (chí sq.).

Změna ŽÚ domácnosti v porovnání se stavem před deseti lety (ca 2004 – 2014)

Změna životní úrovně domácnosti	Počet respondentů			Podíl (v %)		
	Město	Venkov	Celkem	Město	Venkov	Celkem
výrazně se zhoršila (k=1-2)	17	29	46	6,7	9,5	8,2
zhoršila se (k=3)	32	31	63	12,7	10,1	11,3
zůstala stejná (k=4)	89	119	208	35,3	38,9	37,3
zlepšila se (k=5)	63	66	129	25,0	21,6	23,1
výrazně se zlepšila (k=6-7)	48	57	105	19,0	18,6	18,8
neuvedeno	3	4	7	1,2	1,3	1,3
celkem	252	306	558	100,0	100,0	100,0

Respondenti vidí uplynulé období, z hlediska životní úrovně jejich domácnosti, spíše pozitivně: největší skupinu (42 %) tvoří ti, jejichž ŽÚ se zlepšila; opačný názor má jen 20 % dotázaných. Rozdíl mezi městy a venkovskými obcemi není významný.

Změna kvality života v obci za posledních 10 let (ca 2004 – 2014)

Změna kvality života v obci	Počet respondentů			Podíl (v %)		
	Město	Venkov	Celkem	Město	Venkov	Celkem
výrazně se zhoršila (k=1-2)	11	20	31	4,4	6,5	5,6
zhoršila se (k=3)	26	33	59	10,3	10,8	10,6
zůstala stejná (k=4)	76	111	187	30,2	36,3	33,5
zlepšila se (k=5)	84	66	150	33,3	21,6	26,9
výrazně se zlepšila (k=6-7)	48	68	116	19,0	22,2	20,8
neuvedeno	7	8	15	2,8	2,6	2,7
celkem	252	306	558	100,0	100,0	100,0

Život v obcích se změnil k lepšímu; to si myslí skoro polovina (48 %) dotázaných. Překvapivě poněkud častěji ve městech (52 %) než na venkově (44 %), ale rozdíl není statisticky významný.

Počet respondentů, kteří se věnují práci na zahradě nebo zahrádce

Věnují se práci na zahradě nebo zahrádce	Počet respondentů			Podíl (v %)		
	Město	Venkov	Celkem	Město	Venkov	Celkem
vůbec ne	89	49	138	35,3	16,0	24,7
občas (několikrát za rok)	66	99	165	26,2	32,4	29,6
často (každý měsíc, v sezóně)	97	158	255	38,5	51,6	45,7
celkem	252	306	558	100,0	100,0	100,0

Nejvíce (46 %) je respondentů, kteří se věnují práci na zahrádce „často“; na venkově je to většina dotázaných (52 %). Jen čtvrtina celkem (a jen třetina ve městech) se zahrádkaření nevěnuje vůbec. Rozdíl mezi městy a venkovem je pochopitelně statisticky významný.

Počet respondentů, kteří chovají domácí zvířata

Věnují se chovu domácích zvířat	Počet respondentů			Podíl (v %)		
	Město	Venkov	Celkem	Město	Venkov	Celkem
vůbec ne	207	192	399	82,5	62,7	71,6
občas (několikrát za rok)	7	17	24	2,8	5,6	4,3
často (každý měsíc, v sezóně)	32	92	124	12,7	30,1	22,3
neuveдено	5	5	10	2,0	1,6	1,8
celkem	252	306	558	100,0	100,0	100,0

Domácí zvířata pravidelně chová 22 % dotázaných, na venkově 30 %; ale i ve městech 15 % dotázaných chová zvířata.

Hlídaní dětí jako bezplatná práce

Věnují se hlídání dětí	Někomu z blízké rodiny		I lidem mimo rodinu		Neuveдено	
	Počet	Podíl (%)	Počet	Podíl (%)	Počet	Podíl (%)
občas (několikrát za rok)	125	22,4	15	2,7	15	2,7
často (každý měsíc)	111	19,9	14	2,5	17	3,0
celkem	236	42,3	29	5,2	32	5,7

Hlídaní dětí se věnovalo 297 respondentů, tj. 53 % všech dotázaných (z toho 155 dotázaných „občas“ a 142 dotázaných „často“). V tabulce jsou uvedeni jen tyto respondenti, kteří děti aspoň občas hlídají, a to z hlediska toho či děti hlídají. Z těch, kdo děti hlídají, to 79 % dělá pro vlastní rodinu a 10 % i pro lidi mimo rodinu (zbývajících 11 % neuveдено, komu hlídají). Procenta v tabulce vyjadřují podíl na celkovém počtu dotázaných (N = 558).

Počet hodin věnovaný uvedeným typům činnosti v obvyklý pracovní den

Typ činnosti	Počet respondentů	Podíl na celk. počtu resp. (%)	Průměrný počet hodin
Práce za mzdu nebo odměnu (např. v zaměstnání, ve vlastní firmě, brigáda apod.)	352	63,1	8,02
Studium, školení, příprava apod. (ve škole i doma)	175	30,6	2,92
Neoficiální práce pro jiné za finanční odměnu (např. práce „na černo“)	67	12,0	2,40
Neplacená práce v domácnosti nebo pro blízkou rodinu (např. péče o děti, nákupy, úklid)	486	87,1	3,29
Neplacená práce pro jiné lidi než členy vlastní rodiny	65	11,6	1,62

Za mzdu pracovalo 63 % respondentů. Délka pracovní doby byla od 1h do 16h, průměrně 8,02 hodin denně. Neplacené práci v domácnosti se věnovalo 87 % respondentů. Neplacené práci mimo vlastní rodinu se věnovalo jen (nebo dokonce?) 12 % dotázaných, podobně jako neoficiální práci za odměnu.

Rozložení celkového počtu odpracovaných (a uvedených) hodin podle typu činnosti.

Typ činnosti	Podíl na celk. počtu hodin. (%)
Práce za mzdu nebo odměnu	54,3
Studium, školení, příprava apod. (ve škole i doma)	9,8
Neoficiální práce pro jiné za finanční odměnu	3,1
Neplacená práce v domácnosti	30,8
Neplacená práce pro jiné lidi než rodinu	2,0

Za předpokladu, že hodiny práce uvedené respondenty odpovídají jejich skutečné pracovní aktivitě, potom práce za mzdu (v „bílé“ ekonomice) tvoří 54 % odpracovaných hodin, další 3 % tvoří práce v šedé ekonomice, zbytek (43 %) připadá na neplacenou práci. Pokud neuvažujeme studium, pak poměr placené a neplacené práce je 64 % (práce za mzdu nebo odměnu) : 36 % (neplacená práce v domácnosti a pro jiné). Neplacená práce pro lidi mimo vlastní domácnost tvoří jen 2 % odpracované pracovní doby.

Zdroj zeleniny pro domácnost (Odkud získáváte zeleninu pro vaši domácnost?)

Zdroj zeleniny	Počet respondentů, kteří uvedený zdroj využívají	Podíl na celk. počtu resp. (%)	Průměrný podíl uvedeného zdroje na spotřebě zeleniny v domácnosti (%)
Pěstují vlastní	321	57,5	23,9
Nakupují v supermarketu	431	77,2	46,7
Nakupují v místním obchodě	257	46,1	19,4
Nakupují na trhu, od zemědělce	120	21,5	6,1
Dostávám darem	96	17,2	3,8
Jiná možnost	3	0,5	0,1
Neuvedeno	4	0,7	-

Nejobvyklejším zdrojem či místem nákupu/získání zeleniny ve slováckých domácnostech je supermarket: zde zeleninu (či část spotřeby zeleniny) nakupuje 77 % domácností. Na druhém místě jsou zahrady a zahrádky, odkud má aspoň část zeleniny 57 % domácností. Je to více než z místních obchodů, kde nakupuje zeleninu 46 % domácností. Co se týče celkového množství spotřebované zeleniny ve slováckých domácnostech, pak 66 % jí bylo nakoupeno v supermarketu nebo místním obchodě a 24 % bylo vypěstováno na zahrádce (vypočítáno jako vážený průměr). Zbývající desetina byla buď koupena u zemědělce (6 %) nebo získána darem (4 %).

Zdroj ovoce pro domácnost (Odkud získáváte ovoce pro vaši domácnost?)

Zdroj ovoce	Počet respondentů, kteří uvedený zdroj využívají	Podíl na celk. počtu resp. (%)	Průměrný podíl uvedeného zdroje na spotřebě zeleniny v domácnosti (%)
Pěstují vlastní	299	53,6	21,3
Nakupují v supermarketu	425	76,2	46,6
Nakupují v místním obchodě	234	41,9	18,6
Nakupují na trhu, od zemědělce	154	27,6	8,6
Dostávám darem	113	20,3	4,9
Jiná možnost	3	0,5	0,0
Neuvedeno	5	0,9	-

Velmi podobná struktura jako v případě zeleniny. Ovoce pěstuje o maličko (o 3 %) méně respondentů, o poznání méně jich taky nakupuje v místním obchodě, zato víc na trhu/u zemědělce a taky více ovoce se dostává darem. Celkem 35 % ovoce pochází z místní produkce, pokud za ni počítáme vlastní zahradu, nákup na trhu i dary.

Zdroj medu pro domácnost (Odkud získáváte med pro vaši domácnost?)

Zdroj medu	Počet respondentů, kteří uvedený zdroj využívají	Podíl na celk. počtu resp. (%)	Průměrný podíl uvedeného zdroje na spotřebě zeleniny v domácnosti (%)
Vyrábím vlastní	28	5,0	5,1
Nakupuji v supermarketu	128	22,9	17,9
Nakupuji v místním obchodě	61	10,9	8,1
Nakupuji na trhu, od zemědělce	308	55,2	52,6
Dostávám darem	116	20,8	16,4
Neuvedeno	22	3,9	-

Zdaleka nejčastějším zdrojem medu jsou včelaři, od nichž domácnosti kupují med přímo (toho využívá 55 % domácností) nebo dostávají darem (21 %). Z hlediska množství spotřebovaného medu bylo 53 % koupeno u včelaře a 16 % získáno darem; jen 26 % bylo zakoupeno v obchodě nebo supermarketu.

Zdroj oblečení (Prosím „podívejte se“ do šatníku a vzpomeňte, odkud jste oblečení získal/a)

Zdroj oblečení	Počet respondentů, kteří uvedený zdroj využívají	Podíl na celk. počtu resp. (%)	Průměrný podíl uvedeného zdroje na spotřebě zeleniny v domácnosti (%)
Koupil/a nové v obchodě	543	97,3	78,8
Koupil/a v second handu	152	27,2	7,5
Ušil/a sám/sama	54	9,7	1,5
Zdědil/a po členech rodiny	91	16,3	2,7
Dostal/a darem	245	43,9	9,5
Jiná možnost	6	1,1	0,0
Neuvedeno	2	0,4	-

Asi 79 % oblečení bylo koupeno jako nové. Dary jsou poněkud významnější než sekáče: aspoň nějaké oblečení dostalo darem 44 % dotázaných a ve slováckých šatnících tvoří tyto dary 9 % oděvů, zatímco v sekáčích nakupuje jen 27 % dotázaných a tyto oděvy tvoří jen 7 % oblečení.

Počet respondentů, kteří bezplatně půjčují knihy

Půjčují mimo domácnost, bezplatně	Počet respondentů			Podíl (v %)		
	Muži	Ženy	Celkem	Muži	Ženy	Celkem
často (každý měsíc)	19	54	73	7,2	18,4	13,1
občas (několikrát za rok)	78	118	196	29,4	40,3	35,1
vůbec ne	167	118	285	63,0	40,3	51,1
neuvedeno	1	3	4	0,4	1,0	0,7
celkem	265	293	558	100,0	100,0	100,0

Knihy si půjčuje skoro polovina (48 %) dotázaných, ale jen 13 % „často“. Častěji to jsou ženy: jen 40 % žen si knížky nepůjčuje, zatímco mezi muži je to 64 % dotázaných. Rozdíl muži – ženy je statisticky významný. Půjčování knih je stejně rozšířené ve městech i na venkově (rozdíl město – venkov není statisticky významný).

Počet respondentů, kteří přispívají na dobročinné akce nebo na charitu

Přispívám na dobročinné akce nebo charitu aspoň 1000 Kč za rok	Počet respondentů			Podíl (v %)		
	Muži	Ženy	Celkem	Muži	Ženy	Celkem
Ano, to dělám	53	70	123	20,0	23,9	22,0
Ne, ale uvažuji o tom	38	65	103	14,3	22,2	18,5
Ne, neuvažuji o tom	172	155	327	64,9	52,9	58,6
neuvedeno	2	3	5	0,8	1,0	0,9
celkem	265	293	558	100,0	100,0	100,0

Filantropické aktivity finančně podporuje 22 % dotázaných. Dalších 18 % o tom uvažuje, zatímco největší skupina – 59 % - uvedla, že o tom neuvažuje. Poněkud častěji přispívají ženy než muži, i když větší rozdíl mezi ženami a muži je v oblasti zamýšlené filantropie („uvažuji o tom“), než realizované. Rozdíl muži – ženy je statisticky významný. Naproti tomu ve městech a na venkově je filantropie rozšířena stejně.

Počet respondentů, kteří občas darují věci lidem mimo vlastní rodinu

Občas darují věci lidem mimo vlastní rodinu	Počet respondentů			Podíl (v %)		
	Muži	Ženy	Celkem	Muži	Ženy	Celkem
Ano, to dělám	84	133	217	31,7	45,4	38,9
Ne, ale uvažuji o tom	21	38	59	7,9	13,0	10,6
Ne, neuvažuji o tom	159	118	277	60,0	40,3	49,6
neuvedeno	1	4	5	0,4	1,4	0,9
celkem	265	293	558	100,0	100,0	100,0

Darování věcí je podstatně rozšířenější než finanční dary: „občas“ darovalo věci 39 % dotázaných. Přesto největší skupinu (polovinu souboru) tvoří ti, kteří věci nedarují ani o tom neuvažují. Ekonomika darů je výrazně feminizovaná záležitost: uvádí ji 45 % dotázaných žen, oproti 32 % mužů. Je zhruba stejně rozšířená na venkově jako ve městech. Podíl těch, kteří darují věci, roste s věkem a největší je ve věkové skupině 50 – 64 let, mezi ještě staršími je pak naopak nejmenší. Ale rozdíly nejsou natolik přesvědčivé, aby vliv věku na ekonomiku daru bylo možné statisticky prokázat.

Motivace k neziskovým aktivitám v domácnosti

Hlavní důvod pro to, že v domácnosti něco děláte nebo opravujete	Počet respondentů, kteří uvedli hodnotu na škále	Průměrná hodnota na škále (střed = 4,0)	Rozdíl vůči střední hodnotě (tj. prům. hodnota minus 4,0)
Je to levnější, ušetřím	293	5,72	+1,72
Baví mě to	287	5,82	+1,82
Je to šetrné vůči přírodě	141	4,04	+0,04
Tak kvalitní zboží nekoupím	217	5,47	+1,47
Je to normální, vždycky se to dělalo	223	5,22	+1,22
Jiný důvod	40	5,75	+1,75
Nic doma nevyrobím	114	-	-

Nejčastějším důvodem, proč dotázaní v domácnosti něco vyrábí nebo opravují, je to, že je to baví. Skoro stejně významný důvod je ale i to, že tím ušetří. Environmentální důvody jsou až na posledním místě. Celkem 114 respondentů (20 %) uvedlo, že doma nic nevyrobí.

Změna v hospodaření domácnosti za uplynulých 10 let

Srovnajte hospodaření vaší domácnosti v současnosti a před 10 lety	Počet respondentů			Podíl (v %)		
	Město	Venkov	Celkem	Město	Venkov	Celkem
Dnes nakupujeme i takové zboží a služby, které jsme dřív vyráběli	62	95	157	24,6	31,0	28,1
Poměr toho, co nakupujeme a vyrábíme, je stejný jako dřív	135	116	251	53,6	37,9	45,0
Dnes jsme víc soběstační. Vyrábíme i to, co jsme dřív kupovali.	15	23	38	6,0	7,5	6,8
Nevím	40	71	111	15,9	23,2	19,9
Neuvedeno	0	1	1	0,0	0,3	0,2
Celkem	252	306	558	100,0	100,0	100,0

Největší část (45 %) tvoří ti respondenti, v jejichž hospodaření nenastala žádná významná změna. Mezi těmi, kteří uvádí změnu, je podstatně víc těch, kteří se posunuli k tržní ekonomice (28 % dotázaných) než k domácí autarkii (7 %). Významnější změny uvádí respondenti z venkova ve srovnání s obyvateli měst, kde nejvíce dotázaných (54 %) uvedlo, že poměr nakoupených a vyrobených statků zůstal stejný. Žádný výrazný posun k samozásobitelství ve smyslu „katalánské teze“ na Slovácku nenastal. Rozdíl město – venkov je statisticky významný.

Domácí úvěry (Kolikrát jste v uplynulých dvou letech půjčil/a peníze (1000 Kč nebo více)?

Kolikrát jste půjčil/a peníze	Počet respondentů			Podíl (v %)		
	Město	Venkov	Celkem	Město	Venkov	Celkem
Nepůjčil/a	128	156	284	50,8	51,0	50,9
Jedenkrát	31	50	81	12,3	16,3	14,5
Dvakrát	31	32	63	12,3	10,5	11,3
Třikrát	23	22	45	9,1	7,2	8,1
Čtyřikrát	9	6	15	3,6	2,0	2,7
Pětkrát	12	8	20	4,8	2,6	3,6
6 krát nebo vícekrát	9	23	32	3,6	7,5	5,7
Neuvedeno	9	9	18	3,6	2,9	3,2
celkem	252	306	558	100,0	100,0	100,0

Do sousedských mikroúvěrů je zapojena polovina respondentů (51 %), a to stejně na venkově i ve městě. Z nich 26 % poskytlo jednu nebo dvě půjčky za uplynulé dva roky. Dalších 20 % poskytlo tři nebo více půjček. Muži půjčují poněkud častěji než ženy: 24 % mužů poskytlo 3 nebo více půjček, zatímco mezi ženami to bylo 16 % žen.

Seznam obcí, ve kterých proběhl průzkum

Název obce	Počet obyvatel (sčítání 2011)	Počet respondentů
Babice	1 809	19
Bánov	2 133	22
Bílovice	1 821	17
Boršice	2 223	24
Dolní Němčí	3 018	30
Hradčovice	1 016	8
Jalubí	1 807	17
Nedakonice	1 576	19
Nivnice	3 349	34
Ostrožská Nová ves	3 391	24
Polešovice	2 027	16
Popovice	1 060	11
Suchá Loz	1 122	9
Šumice	1 689	14
Topolná	1 623	13
Uherský Brod	13 654	90
Uherské Hradiště	20 918	162
Vlčnov	3 047	29
Celkem	67 283	558